

๓. ปุณโณวาทสูตร

[๓๕๔] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้:-

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่พระวิหารเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล ท่านพระปุณณะออกจากที่หลีกเร้นในเวลาเย็น เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้ายังที่ประทับ แล้วถวายอภิวัตพระผู้มีพระภาคเจ้านั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พอนั่งเรียบร้อยแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าดังนี้ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าได้โปรดสั่งสอนข้าพระองค์ ด้วยพระโอวาทย่อ ๆ พอที่ข้าพระองค์ได้สดับ ธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วจะเป็นผู้ ๆ เดียวหลีกออก ไม่ประมาท มีความเพียร ส่งตนไปในธรรมอยู่.

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า คุณก่อนปุณณะ ถ้าอย่างนั้น เธอจงฟังจงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าวต่อไป ท่านปุณณะทูลรับพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ชอบแล้ว พระพุทธเจ้าข้า

[๓๕๕] พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ตรัสดังนี้ว่า คุณก่อนปุณณะ มีรูปที่รู้ได้ด้วยจักขุ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ เป็นที่รัก ประกอบด้วยกาม เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัดอยู่แล้ว ถ้าภิกษุเพลิดเพลิน พุคถึง ดำรงอยู่ด้วยความดีใจรูปนั้น นันทีย่อมเกิดขึ้นแก่เธอผู้เพลิดเพลิน พุคถึง ดำรงอยู่ด้วยความดีใจรูปนั้นได้ เพราะนันทิเกิด เราจึงกล่าวว่า ทุกข์เกิดนะ ปุณณะ.

คุณก่อนปุณณะ มีเสียงที่รู้ได้ด้วยโสต...

คุณก่อนปุณณะ มีกลิ่นที่รู้ได้ด้วยฆานะ...

คุณก่อนปุณณะ มีรสที่รู้ได้ด้วยชีวหา...

คุณก่อนปุณณะ มีโณภูัพพะที่รู้ได้ด้วยกาย...

คุณก่อนปุณณะ มีธรรมารมณที่รู้ได้ด้วยมโน อันนำปรารถนา นำใคร
นำพอใจ เป็นที่รัก ประกอบด้วยกาม เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัดอยู่แล ถ้า
ภิกษุเพลิดเพลิน พุดถึง ดำรงอยู่ด้วยจิตใจธรรมารมณนั้น นันทีย่อมเกิดแก่
เธอผู้เพลิดเพลิน พุดถึง ดำรงอยู่ด้วยความจิตใจธรรมารมณนั้นได้ เพราะ
เหตุคือนันทิที่เกิด เราจึงกล่าวว่า ทุกข์เกิดนะ ปุณณะ.

[๑๕๖] คุณก่อนปุณณะ มีรูปที่รู้ได้ด้วยจักขุอัน นำปรารถนา นำใคร
นำพอใจ เป็นที่รัก ประกอบด้วยกาม เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัดอยู่แล ถ้า
ภิกษุไม่เพลิดเพลิน ไม่พุดถึง ไม่ดำรงอยู่ด้วยความจิตใจรูปนั้น นันทิของเธอ
ผู้ไม่เพลิดเพลิน ไม่พุดถึง ไม่ดำรงอยู่ด้วยความจิตใจรูปนั้น ย่อมดับไป
เพราะนันทิดับ เราจึงกล่าวว่า ทุกข์ดับนะ ปุณณะ.

คุณก่อนปุณณะ มีเสียงที่รู้ได้ด้วยโสต...

คุณก่อนปุณณะ มีกลิ่นที่รู้ได้ด้วยฆานะ...

คุณก่อนปุณณะ มีรสที่รู้ได้ด้วยชีวหา...

คุณก่อนปุณณะ มีโณภูัพพะที่รู้ได้ด้วยกาย...

คุณก่อนปุณณะ มีธรรมารมณที่รู้ได้ด้วยมโน อันนำปรารถนา นำใคร
นำพอใจ เป็นที่รัก ประกอบด้วยกาม เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัดอยู่แล ถ้า
ภิกษุไม่เพลิดเพลิน ไม่พุดถึง ไม่ดำรงอยู่ด้วยความจิตใจธรรมารมณนั้น นันทิ
ของเธอผู้ไม่เพลิดเพลิน ไม่พุดถึง ไม่ดำรงอยู่ด้วยความจิตใจธรรมารมณนั้น
ย่อมดับไป เพราะนันทิดับ เราจึงกล่าวว่า ทุกข์ดับนะ ปุณณะ.

คุณก่อนปุณณะ ก็เธออันเรากล่าวสอนด้วยโอวาทย่อ ๆ นี้แล้ว จักอยู่
ในชนบทไหน.

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์อันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรง
สั่งสอนด้วยโอวาทย่อ ๆ นี้แล้ว มีชนบทชื่อสุนาปรันตะ เป็นที่ที่ข้าพระองค์
จักไปอยู่.

[๗๕๓] พ. คู่ก่อนปุณณะ พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทคร่ำ
หยาบซำนัก ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทจักดำ จักบริภายเธอ เธอจัก
มีความคิดอย่างไรในมนุษย์พวกนั้น.

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทจักดำ
จักบริภายข้าพระองค์ ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์
ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ ยังคินักหนาที่ไม่ให้การประหารเราด้วยฝ่ามือ ข้าแต่
พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้สุคต ข้าพระองค์มีความคิดในมนุษย์พวกนั้นอย่างนี้.

[๗๕๔] พ. คู่ก่อนปุณณะ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทจัก
ให้การประหารเธอด้วยฝ่ามือ เธอจักมีความคิดอย่างไรในมนุษย์พวกนั้น.

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทจักให้
การประหารข้าพระองค์ด้วยฝ่ามือ ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่างนี้ว่า
พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ ยังคินักหนาที่ไม่ให้การประหารเราด้วย
ก้อนดิน ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้สุคต ข้าพระองค์จักมีความคิดในมนุษย์
พวกนั้น อย่างนี้.

[๗๕๕] พ. คู่ก่อนปุณณะ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท
จักให้การประหารเธอด้วยก้อนดิน เธอจักมีความคิดอย่างไรในมนุษย์พวกนั้น.

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักให้
การประหารข้าพระองค์ด้วยก้อนดิน ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่าง
นี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ ยังคินักหนาที่ไม่ให้การประหารเรา

ด้วยท่อนไม้ ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้สุคต ข้าพระองค์จักมีความคิดในมนุษย์พวกนั้นอย่างนี้.

ทรงแสดงความดุร้าย

[๗๖๐] พ. คู่ก่อนปุณณะ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักให้การประหารเธอด้วยท่อนไม้ เธอจักมีความคิดอย่างไรในมนุษย์พวกนั้น.

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักให้การประหารข้าพระองค์ด้วยท่อนไม้ ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ ยังคินักหนาที่ไม่ให้การประหารเราด้วยศาสตรา ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้สุคต ข้าพระองค์จักมีความคิดในมนุษย์พวกนั้นอย่างนี้.

[๗๖๑] พ. คู่ก่อนปุณณะ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักให้การประหารเธอด้วยศาสตรา เธอจักมีความคิดอย่างไรในมนุษย์พวกนั้น.

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักให้การประหารข้าพระองค์ด้วยศาสตรา ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ ยังคินักหนาที่ไม่ปลิดชีพเราเสียด้วยศาสตราอันคม ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้สุคต ข้าพระองค์จักมีความคิดในมนุษย์พวกนั้นอย่างนี้.

[๗๖๒] พ. คู่ก่อนปุณณะ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทจักปลิดชีพเธอเสียด้วยศาสตราอันคม เธอจักมีความคิดอย่างไรในมนุษย์พวกนั้น.

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทจักปลิดชีพข้าพระองค์ด้วยศาสตราอันคม ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่างนี้ว่า มีเหล่าสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่อึดอัดเกลียดชังร่างกายและ

ชีวิต พวกกันแสวงหาศาสตราสังหารชีพอู่แล เราไม่ต้องแสวงหาสิ่งดั่งนั้นเลย ก็ได้ศาสตราสังหารชีพอแล้ว ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้สุด ข้าพระองค์จักมีความคิดในมนุษย์พวกนั้นอย่างนี้.

[๗๖๓] พ. ดีละ ๆ ปุณณะ. เธอประกอบด้วยทมะและอุปสมะดั่งนี้แล้ว จักอาจเพื่อจะอยู่ในสุนาปรันตชนบทได้แล คุณก่อนปุณณะ เธอจงสำคัญกาลที่ควรในบัดนี้เกิด.

ครั้งนั้นแล ท่านพระปุณณะยินคืออนุโมทนาพระภายิตของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ลุกจากอาสนะ ถวายอภิวัตพระผู้มีพระภาคเจ้าทำประทักษิณแล้วเก็บเสนาสนะ ถือบาตรจีวรเดินทางจาริกไปยังที่ตั้งสุนาปรันตชนบท เมื่อจาริกไปโดยลำดับ ได้ถึงสุนาปรันตชนบทแล้ว.

[๗๖๔] เป็นอันว่า ท่านพระปุณณะอยู่ในสุนาปรันตชนบทนั้น ครั้งนั้นแล ท่านพระปุณณะได้ให้พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทกลับใจแสดงตนเป็นอุบาสกประมาณ ๕๐๐ คน ภายในพรรษานั้นเอง กลับใจแสดงตนเป็นอุบาสิกาประมาณ ๕๐๐ คน ภายในพรรษานั้นเอง และตัวท่านได้ทำให้แจ้งซึ่งวิชา ๓ ภายในพรรษานั้นเหมือนกัน ครั้นสมัยต่อมา ท่านได้ปรินิพพานแล้ว.

ครั้งนั้นแล ภิกษุมามากด้วยกันเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้ายังที่ประทับแล้วถวายอภิวัตพระผู้มีพระภาคเจ้า นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พอนั่งเรียบร้อยแล้ว ได้กราบ ทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าดั่งนี้ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ กุลบุตรชื่อปุณณะที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสั่งสอนด้วยพระโอวาทย่อ ๆ นั้น ทำกาลละเสียแล้ว เธอมีคิดเป็นอย่างไร มีสัมปรายภพเป็นอย่างไร.

ทรงแสดงถึงปรินิพพาน

[๗๖๕] พ. คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ปุณณกุลบุตร เป็นบัณฑิต ได้
บรรลุธรรมสมควรแก่ธรรมแล้ว ทั้งไม่ให้เรากล้าปากเพราะเหตุแห่งธรรม
คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ปุณณกุลบุตรปรินิพพานแล้ว.

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพระภาษิตนี้แล้ว ภิกษุเหล่านั้นต่างชื่นชม
ยินดีพระภาษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล.

จบ ปุณโณวาทสูตร ที่ ๓